

Στέφανος Διαλησιμᾶς

ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ «COALIER» ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΚΑΒΒΑΔΙΑ ΚΑΙ ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΕΠΙΜΕΤΡΟ

Τὴν ἀφορμὴ γιὰ τὴν παρουσίαση αὐτῆς τῆς παλιᾶς δουλειᾶς «τοῦ συρταριοῦ» ἔδωσαν δυὸ πρόσφατα δημοσιεύματα· τὸ ἄρθρο τῶν συναδέλφων Φ. Α. Δημητρακόπουλου καὶ Γ. Α. Χριστοδοῦλου «Κριτικές ἐκδόσεις νεοελλήνων συγγραφέων», πού δημοσιεύθηκε τελευταία στὴ *Νέα Ἑστία*¹ καὶ τὸ βιβλίο τοῦ Κυριάκου Ντελόπουλου *Νίκος Καββαδίας Βιβλιογραφία 1928-1982*². Τὸ πρῶτο δημοσίευμα θίγει, μεταξύ ἄλλων, δυὸ θέματα πού κατὰ καιροὺς ἀπασχολοῦν τοὺς νεοελληνιστές, τὴν ἀνάγκη δηλαδὴ κριτικῶν ἐκδόσεων τῶν νεοελληνικῶν κειμένων (κάτι πού πρῶτος εἶχε ἀνακινήσει ὁ Ἰωάννης Συκουτρῆς, στὸν ὁποῖον ἀναφέρεται καὶ τὸ ἄρθρο) καὶ τὸν κίνδυνο πού διατρέχει ἡ ἐπιστῆμὴ τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας νὰ ὀδηγηθεῖ στὴν «εὐκόλη καὶ πλατιά ὁδὸ τῆς λογοτεχνικῆς κριτικῆς [...] ἢ [...] τῆς ἐρμηνευτικῆς αἰσθητικῆς ἀνάλυσης»³ σύγχρονων λογοτεχνικῶν κειμένων. Προφανῶς σέ ἀντίθεση μέ τὴ στενὴ καὶ θεθλιμμένη ὁδὸ τῆς αὐστηρῆς ἐπιστημονικῆς μεθόδου, ἰδίως ὅταν ἐφαρμόζεται σέ παλαιότερα κείμενα!

Τὸ ἄρθρο, δικαιολογημένο ὅταν ἐπισημαίνει τὴν ἔλλειψη ἐργασιῶν ὑποδομῆς, ὅπως ἡ κριτικὴ ἀποκατάσταση νεοελληνικῶν κειμένων, παρουσιάζεται ὑπερβολικὸ στό δεύτερο θέμα. Τὸ λιγότερο, λησμονεῖται ὅτι ἡ τάση πρὸς ἐνασχόληση μέ σύγχρονα λογοτεχνικά κείμενα ἀντικατοπτρίζει καὶ τὴ δικαιολογημένη ἀντίδραση τῶν νεοελληνιστῶν στὴν ἀδιαφορία καὶ περιφρόνηση, μέ τὴν ὁποία ἀντιμετώπιζαν αὐτὰ τὰ κείμενα οἱ φιλολογικοὶ κύκλοι ἐδῶ καὶ λίγα χρόνια. Εἶναι γνωστὸ ὅτι ὁ Παλαμᾶς ἦταν τὸ ἔσχατο ὄριο τῆς φιλολογικῆς ἔρευνας καὶ αὐτὸ μέ ἄκρα συγκατάβαση. Ὡστε «καὶ τοῦτο κάκεινο»· ἄλλωστε τὸ *nihil parvum in litteris* ἔχει καὶ τὴν ἀντίθετη ὄψη⁴.

Μέ τὸ σημείωμα αὐτὸ προτείνω τὴν ἀποκατάσταση στὴν ἀρχικὴ του (καὶ ὅπως πιστεύω ὀρθή) μορφή ἑνὸς ποιήματος σύγχρονου ποιητῆ, τοῦ Νίκου Καββαδία. Ἐδῶ διασταυρῶνεται τὸ δεύτερο δημοσίευμα, ἡ

1. Φ. Α. Δημητρακόπουλος - Γ. Α. Χριστοδοῦλου, «Κριτικές ἐκδόσεις νεοελλήνων συγγραφέων», *Νέα Ἑστία* 114 (1983) 939-949.

2. Κυρ. Ντελόπουλος, *Νίκος Καββαδίας Βιβλιογραφία 1928-1982* Ἐπίμετρο: Ἡ ἀλλογραφία του Περιοδικοῦ τῆς *Μεγάλης Ἑλληνικῆς Ἐγκυκλοπαιδείας* (1928-1929) καὶ του *Διανοομένου* (1929-1930) με τὸν ποιητὴ Τα πρῶτα ποιήματα με τὸ ψευδῶνυμο Πέτρος Βαλχάλας. Ἀθήνα, Ἑλληνικὸ Λογοτεχνικὸ καὶ Ἱστορικὸ Ἀρχεῖο, 1983.

3. Ὅπου στὴ σσημ. 1, σ. 940β.

4. Βλ. ὁ.π., σ. 940α.

Βιβλιογραφία του Καθβαδία, βοήθημα χρήσιμο, έργο ύποδομης που μαρτυρεί βιβλιογραφική κατάρτιση αλλά και φροντίδα και αγάπη για τό έργο του ποιητή, πράγματα δηλαδή απαραίτητα για σωστή δουλειά.

“Όπως είναι γνωστό, ό Καθβαδίας πρωτοεμφανίστηκε τό 1928 στό περιοδικό τής Μεγάλης Έλληνικής Έγκυκλοπαιδείας μέ τό ψευδώνυμο Πέτρος Βαλχάλας⁵. Όσα ποιήματα δημοσιεύτηκαν εκεί καί στό περιοδικό *Διανοούμενος* δέν ένσωματώθηκαν στίς κατοπινές συλλογές του⁶. έτσι ή πρώτη επίσημη καί ούσιαστική εμφάνιση, πού τόν καθιέρωσε άμέσως ως ποιητή, έγινε μέ τήν ποιητική συλλογή *Μαραμπού* πού κυκλοφόρησε τό 1933 από τίς εκδόσεις του περιοδικού *Ό κύκλος* του Άπόστολου Μελαχρινού⁷. Στήν έκδοση αυτή περιλαμβάνονται δεκαεννιά ποιήματα πού αύξάνονται σέ είκοσιδύο στήν επόμενη δεύτερη έκδοση (Άθήνα, Έκδόσεις Α. Καραβία, 1947). Τά τρία καινούργια ποιήματα είναι τά «Καφάρ», «Coaliers» καί «Μαύρη λίστα», πού έκτοτε συνοδεύουν τά λοιπά σέ όλες τίς μεταγενέστερες εκδόσεις του *Μαραμπού*, είτε στίς άυτότελεϊς είτε στίς έννοποιημένες μέ τό *Πούσι*⁸. Στά περιεχόμενα τής έκδοσης Καραβία (1947) τά τρία ποιήματα χαρακτηρίζονται ως άνέκδοτα, έντούτοις τό ένα τουλάχιστον από αυτά έχει πρωτοδημοσιευθεί στό περιοδικό *Νεοελληνικά Γράμματα*, τόν Ιούνιο του 1935⁹. Πρόκειται για τό ποίημα «Coaliers» μέ θέμα τούς ναυτικούς τών άσσημων καί καταφρονεμένων καρβουνιάρικων καρβιτών πού διασχίζουν «τό τρομερό κανάλι του Saint George κι όρθοπλωρίζουνε για κεί πού κυβερνάει τό πούσι».

Ένας προσεκτικός άναγνώστης θά παρατηρούσε όρισμένες διαφορές άνάμεσα στήν πρώτη δημοσίευση καί στίς κατοπινές, αλλά ένας φιλόλογος, πού θά καταπιανόταν μέ τήν κριτική έκδοση του ποιήματος, θά σημείωνε, άν λάβαινε ύπόψη του καί τίς όρθογραφικές ιδιοτυπίες τής έποχής, πενήντα δύο διαφορετικές γραφές από τήν πρώτη εκείνη δημοσίευση ως τήν τελευταία έκδοση. Παρακάτω σημειώνω τίς κυριότερες, παραλείποντας όλες τίς όρθογραφικές, πού κατά κανόνα συμβαδίζουν μέ τίς τονικές καί άλλες όρθογραφικές προτιμήσεις κάθε έποχής.

5. Περισσότερα για τήν ψευδώνυμη εμφάνιση του Καθβαδία βλ. όπου στή σσημ. 2, σελ. 129 έξ. καί στου Κυρ. Ντελόπουλου, «Μνήμη Πέτρου Βαλχάλα, ποιητή...», *Ή Καθημερινή* 17/2/1983.

6. Τώρα βρίσκονται συγκεντρωμένα, μαζί μέ τίς κρίσεις πού προκάλεσαν, στό βιβλίο του Ντελόπουλου, όπου στή σσημ. 2.

7. Πλήρεις περιγραφές αυτής καί τών επόμενων εκδόσεων ό.π.

8. Συνολικά είκοσι εκδόσεις ίσαμε σήμερα.

9. Ν. Καθβαδίας, «Coaliers», *Νεοελληνικά Γράμματα* άρ. 8(2/6/1935)9.

Sigla: NE = *Νεοελληνικά Γράμματα* (1935, α' δημοσίευση), KA = *Μαραμπού*. Έκδ. Καραβία (1947), GA = *Μαραμπού και Πούσι*. Έκδ. Γαλαξία (1961), KE1 = *Μαραμπού και Πούσι*. Έκδ. Κέδρος (1973), KE2 = *Μαραμπού*. Έκδ. Κέδρος (1978), CE = όλες οι εκδόσεις πλην μιάς ή δύο.

δίχως αφιέρωση NE / Στο Ν. Φαμελιάρη CE

- 1 Καναλιού. NE / Καναλιού, CE
- 1 Σουάνζ NE / Σουάνς KE2 / Σουάνς, CE
- 3 κάποιους, πού NE KA / κάποιους πού, GA KE1 / κάποιους πού KE2
- 3 μέ ναυτικούς NE / μέ ναυτικοί, KA GA / γιά ναυτικοί, KE1 KE2
- 7 στριμμένο, NE / δεμένο CE
- 9 πλοία τους, NE / μάρκα τους CE
- 12 ταξίδι: Μιά NE / ταξίδι μιά CE
- 13 περνάν NE / περνούν CE
- 13 Σάν Τζόρτζ, NE / Saint George CE
- 15 θλιθερά NE / τρομερά CE
- 17 περνάνε NE / διαβαίνουν CE
- 19 κύματα ελαφρό NE / κύματ' άλαφρό CE
- 21 (Οί NE / Οί CE
- 22 μόνο. NE / μόνο, KA / μόνο. CE
- 23 καιρό. NE / καιρό. KA / καιρό: CE
- 24 μόνο). NE / μόνο. CE
- 25 τροφή. NE / τροφή, CE
- 26 βρώμη, NE KA / βρώμη. CE
- 27 τόχουε καλύτερο NE / τό 'χουν προτιμότερο CE
- 27 λεφτά NE / λεφτά, CE
- 28 φύγουν, NE / φύγουν CE
- 29 παιδιά. NE / παιδιά KE2 / παιδιά. CE

Πολλοί θά παρατηρήσουν ίσως πώς οι διαφορές αυτές δέν αλλοιώνουν τό ποιήμα και επομένως δέν αξίζει νά ενδιαφερθούμε γι' αυτές (παρατήρηση πού αυτόχρημα άπορρίπτεται από έναν έπαρκή φιλόλογο) και περισσότεροι και πιό δικαιολογημένα θά σημειώσουν πώς τό κείμενο τό φρόντισε ό ίδιος ό ποιητής και έτσι μάς έδωσε μέ τήν τελευταία έκδοση πού έπιμελήθηκε και τήν τελευταία του ποιητική βούληση ή έκδοχή. 'Η ένσταση έδω είναι συζητήσιμη γιά τόν κοινό αναγνώστη, είναι όμως σίγουρο πώς ό μελετητής θά χρειάζόταν μιά έκδοση μέ κάποιο παρόμοιο υπόμνημα, γιά νά παρακολουθήσει τήν εξέλιξη τής ποιητικής ευαισθησίας ή έστω τό πόσο και πώς φρόντιζε τις διαδοχικές έμφανίσεις των κειμένων του ό ποιητής¹⁰.

10. Διορθώσεις υπάρχουν και σέ άλλα ποιήματα των συλλογών του, δέν είναι όμως σίγουρο (ιδίως γιά τή στίξη) ότι όλες προέρχονται από τόν ποιητή.

Τό θέμα ώστόσο μέ τό συγκεκριμένο ποίημα δέν εἶναι αὐτό ἢ δέν εἶναι κυρίως αὐτό. Πράγματι σέ ὅλες τίς ἐκδόσεις τοῦ *Μαραμπού*, ἀπό τό 1947 καί ἔξῃς, οἱ στροφές δεύτερη καί τρίτη τοῦ «Coaliers» ἔχουν ἀπό κάποιο τυπογραφικό λάθος μετατεθεῖ ἀμοιβαία ὡς πρὸς τήν πρώτη δημοσίευση τοῦ 1935· ἡ τρίτη δηλαδή ἔχει πάρει τή θέση τῆς δεύτερης καί ἀντίστοιχα ἡ δεύτερη ἔχει γίνει τρίτη. Ἔτσι διασπᾶται ἡ ἀλληλουχία τῶν εἰκόνων τοῦ ποιήματος στίς ἐπίμαχες στροφές καί ἀνατρέπεται ἡ δομή του· οἱ δύο πρῶτες στροφές (στίχοι 1-8) ἀναφέρονται στούς ναυτικούς, οἱ τέσσερις κεντρικές (στ. 9-24) στά μάρκα τους, τά Coaliers, καί οἱ δύο τελευταῖες (στ. 25-32) πάλι στούς ναυτικούς. Πιστεύω πῶς στό ποίημα «Coaliers» πρέπει νά διατηρήσουμε τή στροφική κατάταξη τῆς πρώτης δημοσίευσης (ἐνῶ βεβαίως θά δεχθοῦμε ὅσες διορθώσεις προέρχονται ἀπό τό χέρι τοῦ ποιητή):

COALIERS

Στό Ν. Φαμελιάρη

Σέ πολιτεῖες τοῦ Καναλιού, στό Λίβερπουλ, στό Σουάνς,
βλέπει κανεῖς πρωί- πρωί, στούς ντόκους μέ τά κρένια,
κάποιους πού, ἐνῶ δέ μοιάζουνε πολύ γιά ναυτικοί,
πρὸς τά καράβια ὀδεύουνε γελώντας δίχως ἔννοια.

5 Ἔνα βρακί ἀσιδέρωτο φορᾶνε βρωμερό
καί μιά φανέλα ἀπό φιλέ χειμῶνα καλοκαίρι,
ἔνα μαντήλι τῆς φωτιᾶς, δεμένο στό λαιμό,
καί περπατᾶν τρεκκίζοντας πιασμένοι ἀπό τό χέρι.

10 Πέντ' ἔξι ὀργιές τά μάρκα τους κι ὅμοια τόσο πολύ,
πού ὡς νά τά θροῦν κουράζονται πολλές φορές στή ράδα.
Πλῶρη ψηλή ψαράδικη, φουγάρο μυτερό,
κ' εἶναι τό πιό μεγάλο τους ταξίδι μιά βδομάδα.

15 Ὅμως περνοῦν τό τρομερό κανάλι τοῦ Saint George
κι ὀρθοπλωρίζουνε γιά κεῖ πού κυβερνάει τό πούσι,
πού τά караβοφάναρα, βογγώντας τρομερά,
τρελαίνουνε τόν ἄμαθο πού θά τά πρωτακούσει.

Περήφανα τοῦ Ἀτλαντικοῦ διαβαίνουν τά νερά,
τῶν φαναριῶν ἀκολουθώντας πάντα τίς σειρήνες,
χορεύοντας ἔνα χορό στά κύματ' ἄλαφρό,
20 πού οἱ ναυτικοί τῶν φορτηγῶν τά λένε μπαλαρίνες.

Οί Φλαμαντζέοι ναυτικοί γελᾶν καί λένε πῶς
οἱ Ἑγγλέζοι τούς πνιγμένους τους κλαῖνε μιά μέρα μόνο·
μ' ἂν ἤθελαν περσότερο δέ θά 'χανε καιρό:
δέκα ἄπ' αὐτά σάν φύγουνε γυρνᾶνε πέντε μόνο.

25 Ἀπό συνήθεια παίρνουνε σέ χρήμα τήν τροφή,
ψωνίζουμε λιγάκι χάμ κι ἓνα κουτί μέ βρώμη·
μά τό 'χουν προτιμότερο νά πιοῦνε τά λεφτά
πρίν φύγουν καί νά τούς τραβοῦν στερνή στιγμή οἱ λοστρόμοι.

Μά εἶναι τά πιό καλύτερα πού γνώρισα παιδιά·
30 μπαρκάρουνε τρεκλίζοντας, πάντα δυό - δυό πιασμένοι,
καί δίχως νά τό νιώσουνε καλά πολλές φορές
βουλιάζουν μέ τά μπάρκα τους γελώντας μεθυσμένοι.

Ἡ διασαλευμένη μορφή τοῦ ποιήματος πρέπει νά ὀφείλεται σέ λάθος ἢ ἀμέλεια κατά τό τελευταῖο στάδιο τῆς σελιδοποίησης τῆς ἐκδόσης Καραβία (1947). Εἶναι γνωστό σέ ὅσους ἀσχολοῦνται μέ τήν τυπογραφική ἐπιμέλεια βιβλίων πόσο πιθανό εἶναι νά περάσει ἀπαράτηρητο παρόμοιο λάθος. Ἡ ἐκδοχή αὐτή ἐνισχύεται ὅταν λάβουμε ὑπόψη τήν τυπογραφική κατανομή ἀνά σελίδα τῶν στροφῶν τοῦ ποιήματος στήν ἐκδοση Καραβία, πού εἶναι δύο, πέντε καί μία στροφή ἀντίστοιχα¹¹. ἡ ἀλλαγὴ σελίδας δηλ. γίνεται ἀνάμεσα στίς στροφές δευτέρη καί τρίτη, ὁπότε εὐκολα θά μπορούσε νά διασαλευθεῖ ἡ στροφική τάξη, πράγμα πού κατά τήν ἀποψή μου ἐγένε.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΕΠΙΜΕΤΡΟ

Εἶναι φυσικό κάθε βιβλιογραφική ἐργασία νά ἐπιδέχεται διορθώσεις καί συμπληρώματα. Μέ αὐτήν τήν ἔννοια παραθέτω ὀρισμένες συμπληρώσεις καί διορθώσεις στή *Βιβλιογραφία Καββαδία*. Ἡ κατάταξη τῶν λημμάτων ἀκολουθεῖ ἐκεῖνη τοῦ Ντελόπουλου καί σ' αὐτήν παραπέμπει.

I.B.1 Ἔργα δημοσιευμένα σέ διάφορα ἔντυπα. Ποιήματα

1. Ὁ ἀρ. 62, *Παράπονο* (περ. *Ρυθμός Α'* (1932/33)27), δέν εἶναι ἀθησαύριστος· πρόκειται γιά τήν πρώτη δημοσίευση τοῦ «*Mal du dérapé*» μέ διαφορετικό τίτλο καί ἴσως γιά τήν πρώτη δημοσίευση

11. Οἱ ἐκδόσεις Γαλαξία καί ἐνοποιημένη Κέδρου ἔχουν τρεῖς, τέσσερις καί μία στροφές ἀνά σελίδα, ἐνῶ ἡ αὐτοτελής τοῦ Κέδρου τέσσερις καί τέσσερις. Στά *Νεοελληνικά Γράμματα* τό ποίημα δημοσιεύεται σέ συνεχές μονόστηλο.

ποιήματος από τὰ συγκεντρωμένα σέ συλλογές¹².

2. *Σήμερα ή μέρα πέρασε...* (έφ. *Αύγή* 13/2/1977). Ἔπιτολο ποίημα (2 τετράστιχα) γραμμένο τό 1926 ἢ 1927.

3. *Cambay Waters* [sic] (περ. *Νεοελληνικά Γράμματα* ἀρ. 83 (2/7/1938)5). Πρώτη δημοσίευση.

4. *Coaliers* (περ. *Νεοελληνικά Γράμματα* (ἀρ. 8(2/6/1935)9). Πρώτη δημοσίευση.

II. 1 Κριτική τῶν ἔργων

5. Β., Κ. Νίκ. Καθθαδία: *Μαραμποῦ*. Ἐκδοση περιοδικοῦ «Ὁ Κύκλος» Ἀθήνα 1933 (περ. *Ἑλληνική Ἐπιθεώρησις* 26 (Ἰούλιος 1933) 142, ἀρ. 309).

6. Στόν ἀρ. 132: Ἡ κριτική τοῦ Τίμου Μαλάνου γιά τή *Βάρδια* ἀναδημοσιεύεται στό *Δειγματολόγιο*. Ἀθήνα, Φέξης, 1962, σ. 178-180, μέ τίτλο «Τό μυθιστόρημα ἑνός ναυτικοῦ».

7. Στόν ἀρ. 133: Νά διαγραφεῖ τό λήμμα (ἀναφέρεται στό βιβλίο τοῦ Βασ. Βασιλικοῦ, *Ἡ διήγησις τοῦ Ἰάσονα*) καί νά ἀντικατασταθεῖ: ΜΑΛΑΝΟΣ, ΤΙΜΟΣ. Τά πρώτα ποιήματα ἑνός ὑποψήφιου ναυτικοῦ (γραμμένο στά 1933 ἀναδημοσιεύεται στό *Δειγματολόγιο*, ὁ.π., σ. 176-177).

II. 2.6. Κρίσεις, πληροφορίες κλπ.

8. Στόν ἀρ. 182: Τό δοκίμιο τοῦ Μαν. Γιαλουράκη (γιά τόν Καθθαδία) ὑπάρχει καί στό βιβλίο του *Δοκίμια γιά νέους ἀνθρώπους*. Ἐκδ. «Σύγχρονη Ἐποχή», Ἀθήνα 1979, σ. 24-27.

9. Στόν ἀρ. 183: Τό λήμμα πρέπει νά διαγραφεῖ (ἢ νά αἰτιολογηθεῖ;)

II. 4. Νεκρολογίες

10. ΤΡΟΒΑΣ, ΔΙΟΝ., Ποιητικά πένθη. Νίκος Καθθαδίας (έφ. *Κήρυξ Νέας Σμύρνης* 22/2/1975).

IV Ἔργα ἐμπνευσμένα ἀπό τό ἔργο τοῦ Καθθαδία

11. Στόν ἀρ. 392: Τό ποίημα τοῦ Γλ. Ἀλιθέρση «Στόν ποιητή τῶν «Μαραμποῦ»» πρωτοδημοσιεύεται στά *Νεοελληνικά Γράμματα* ἀρ. 25 (29/9/1935)9.

12. Στή δημοσίευση αὕτη, ἀνάμεσα σέ ἄλλες διαφορές, ὁ τελευταῖος στίχος ἔχει τήν παρακάτω πιό «ἐπιτηδευμένη» γραφή: καί μιά κηδεῖα σάν τῶν πεζῶν ἀνθρώπων τίς κηδεῖες.

12. ΚΑΜΠΑΝΑΟΣ, ΑΝΤΩΝΗΣ, *Αυτόκτονια ναυτικοῦ* (ποίημα) (περ. *Ρυθμός Β'* (1933/34) 345, τεῦχος 'Ιουλ./Αὐγ. '34). Βλ. πῶς κάτω.

13. ΜΟΝΤΕΣΑΝΤΟΣ, ΑΛΕΞ. Barco: «Macao» (Ποίημα) (περ. *Νεοελληνικά Γράμματα* ἀρ. 143 (26/8/1939)11). Πρόκειται γιά ποίημα γραμμένο μέ τόν τρόπο τοῦ Καββαδία καί ἀποτελούμενο ἀπό 20 στροφές· ἡ πρώτη:

*Στό μαῦρο μπάρκο - μπέστια, τοῦ νέγρου κάπταιν Μάδη,
πού τό σκαρώσαμε κρυφά, στόν ὄρμο τοῦ Τσάι-Σίς,
δίπλα στόν κάθο τοῦ Χαϊνάν φορτώσαμε χασίς,
καί νύχτα, δίχως πλευρικά, τραβᾶμε στό σκοτάδι.*

V. Ἀφιερώσεις

14. ΚΑΣΤΑΝΑΚΗΣ, ΘΡΑΣΟΣ. Ἐπιλογή. Δέκα διηγήματα. Ἐκδ. «Ἄλφα» I. Σκαζίκη [1944].

Στά περιεχόμενα, σ. 173, τό διήγημα «Ἡ χορεύτρια Φελιτσιτά» ἀφιερώνεται «Στό Νίκο Καββαδία».

Στή συνέχεια, παραθέτω ὁλόκληρο τό ποίημα «Αὐτοκτονία ναυτικοῦ» τοῦ Ἀντώνη Καμπανάου. Πρόκειται γιά τήν πρώτη, ἀπ' ὅσο γνωρίζω, προσπάθεια μίμησης τῶν ποιητικῶν τρόπων τοῦ Καββαδία, ἐνδεικτική τῆς ἀπήχησης πού εἶχαν ἀπό τήν πρώτη στιγμή τά ποιήματά του. Πρόχειρα ὑποδεικνύω ὀρισμένες ἀναλογίες ὅπως τό ὕφος καί ἡ συγγένεια τοῦ ἤχου (κυρίως στίς τρεῖς πρώτες στροφές καί τήν τελευταία), ἡ θεματική, τό παράθεμα πού μᾶς παραπέμπει στό ἀντίστοιχο τοῦ ποιήματος «Ἄ πλοίαρχος Φλέτσερ», ἡ ὁμοιοκαταληξία στό δεύτερο καί τέταρτο στίχο ἀνά στροφή, ἴδια μέ τήν ὁμοιοκαταληξία τῶν ποιημάτων τοῦ *Μαραμποῦ*, κ.ἄ.

ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ ΝΑΥΤΙΚΟΥ

(...Τήν πρώϊαν ηῦτοκτόνησε ριφθείς εἰς
τήν θάλασσαν τῆς ἀκτῆς Θεμιστοκλέους
ὁ 50ετῆς ἄνεργος ναυτικός Ν. Παπαδό-
πουλος διά λόγους ἀγνώστους. Ἐνακρί-
σεις ἐνεργεῖ τό λιμεναρχεῖον.

Ἄστυν. Δελτ. 3ης Μαΐου 1934)

*Ἐνας χοντρός μεσόκοπος Ἰδραῖος καφετζῆς
καί δύο πιλότοι μέ χρυσά γαλόνια στά μανίκια
περίεργα κοιτάζουσε στόν ἥσυχο θυθό
κάποιο κορμί πού σάλευε μπλεγμένο μέσ τά φύκια.*

5 Ξύλινο καί ροζάριο στο μώλο ένα ραβδί
 κι ένα κασκέτο ναυτικό λερό καί ξεβαμμένο
 περίλυπα καί θλιβερά στέκονται στο γυαλό
 θωρώντας κάποιο φάκελο πού βρέθη πεταμένο.

Ήταν τό γράμμα αὐτό μικρό, λακωνικό πολύ,
 10 μά στίς γραμμές του ἔκρυβε μεγάλη μιά ἱστορία,
 σπουδαία γι' ἀστυνομικό τοῦ πόρτου ρεπορτάζ
 γραμμένη δίχως ἄφθονη κι ἀνούσια φαντασία.

Κίνησ' ἀπόνα μακρινό τοῦ Ἴονιου νησί
 μέ μοναχό του ὄνειρο νά φύγει σ' ἄλλα μέρη,
 15 καινούργιες χώρες καί νησιά παραμυθιῶν νά ἰδεῖ
 κι ἄφθονα πλούτη καί προικιά στίς ἀδερφές νά φέρει.

Ὅνειρο τ' ἦταν χαρωπό τοῦ ναυτικοῦ ἡ ζωῆ,
 ἕνα τραγούδι ἀτέλειωτο τῆς φύσης τά στοιχεῖα.
 Οἱ ἀφρισμένες θάλασσες κ' οἱ μαῦροι ὠκεανοί
 20 κρύβαν γι' αὐτόν στά σπλάχνα τους ἀνείπωτη εὐτυχία.

Σαράντα χρόνια μιά ζωῆ αἰώνια θλιβερῆ
 καί πικραμένη πέρασε σέ μακρινά ταξίδια,
 κύρτωσε πιά καί θάρυσε τ' ἀντρίκιο του κορμί
 χωρίς ν' ἀλλάξει κ' ἡ ζωῆ ποῦμενε πάντα ἡ ἴδια.

25 Κι ἔτσι ἕνα γκριζό κ' ἤσυχο τοῦ Μάη πρωῒνό
 δυό τρεῖς ψαράδες, ποῦρριχναν τά δίχτυα στο λιμάνι,
 ἕνα κασκέτο βρήκανε στο βράχο ναυτικό
 καί στο νερό ἕνα γέροντα φτωχό ποῦχε πεθάνει.

ΠΡΟΣΘΗΚΗ

Τό τεῦχος 33 (Μάρτης/Ἀπρίλης '84) τοῦ περιοδικοῦ *Ἡ λέξη*, ἀφιερωμένο στόν Λαπαθιώτη, μοῦ ὑπενθύμισε —ἐπιβεβαιώνοντας τό... διηγετικές τῶν βιβλιογραφικῶν συμπληρώσεων— μιά παρωδία τῶν ποιητικῶν τρόπων τοῦ Καθβαδία, καμωμένη ἀπό τόν Ναπολέοντα Λαπαθιώτη:

15. ΧΑΡΜΙΔΗΣ, ΠΛΑΤΩΝ [=ΛΑΠΑΘΙΩΤΗΣ, ΝΑΠΟΛΕΩΝ], *A la manière de... Καθ[β]αδίας. Ταξίδι (Ποίημα)* (περ. *Πνευματικῆ Ζωῆ Γ'* (1939)7, τεῦχος 39, 10/1/1939).

Ἀποτελεῖται ἀπό ἕξι τετράστιχα· τό πρώτο:

Μπάρκαρα μούτσος, μιάν αύγή, σέ κάποιο κότερο μαβί,
πού σάλπαρε, στραβά - κουτσά, γιά τό Σταυρό του Νότου.
Πλήρωμα όκνό, έτερόκλητο: Σπανιόλοι, άλλόκοτα βουβοί,
— καθένας μέ τό θίτσιο του καί τό παράπονό του...

SUMMARY

Stefanos Dialismas, *The poem «Coaliers» by N. Kavadias*

This paper proposes a change in the strophic order of the poem «Coaliers» by N. Kavadias, stating that the third stanza should take the place of the second and vice versa. It argues that the present form of the poem is due to printing negligence, when first edited in 1947 and that the proposed change restores the structure of the poem. In an appendix the paper offers fourteen additions and corrections to the poet's Bibliography and also a poem by A. Kampanaos, the first probably poem written «à la manière de» Kavadias.